

Norrtälje Teknikgymnasium AB
info@teknikgymnasiet.se

2019-08-20
Dnr 400-2018:7901

Beslut

efter kvalitetsgranskning av undervisning i
yrkesämnet djur vid Norrtälje Teknik- och
Naturbruksgymnasium i Norrtälje kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 § skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av undervisning i yrkesämnena ellära och djur. Syftet är att undersöka och bedöma om eleverna på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Den övergripande frågeställningen, med underliggande bedömningsområden, är:

I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

- *Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av yrkeskunnande?*
- *Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utveckling av yrkeskunnande?*

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen.

Kvalitetskriterierna är Skolinspektionens uttolkning av *författningar inom skolområdet, Skolverkets allmänna råd, forskningsöversikter* samt den erfarenhet som Skolinspektionen har fått genom sin samlade *tillsyns- och granskningsverksamhet*. I framtagande av kvalitetskriterier har Skolinspektionen i denna granskning också inhämtat synpunkter från branschrepresentanter. Avgränsningar har gjorts inom respektive bedömningsområde. Skolinspektionen gör i sin granskning därför inte anspråk på att vara allomfattande.

Granskningen genomförs i 26 slumpvis utvalda skolor. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. På 13 av dessa skolor granskas undervisningen i ämnet ellära på el- och energiprogrammet och på 13 skolor granskas undervisningen i ämnet djur på naturbruksprogrammet. Norrtelje Teknik- och Naturbruksgymnasium med Norrtelje Teknikgymnasium som huvudman, ingår i denna granskning.

Skolinspektionen besökte Norrtelje Teknik- och Naturbruksgymnasium den 8 april 2019. Besöket genomfördes av Charlotte Rudebeck och Ulrika Sutorius. Intervjuer med elever i årskurs 1, undervisande lärare, och rektor har genomförts, samt en lektionsobservation.

När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport.

I detta beslut ger Skolinspektionen sin bedömning av det granskade området. Därefter följer en motivering till de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat inom ramen för granskningen.

Skolinspektionens bedömning

Ämnet djur bidrar tillsammans med andra ämnen på programmet till utbildningens mål och till elevernas utveckling av yrkeskunnande. Bedömningen av hur väl arbetsuppgifterna bidrar till utveckling av yrkeskunnande tar i denna granskning sin utgångspunkt både i yrkesspecifika kunskaper och mer generella kunskaper och färdigheter, s.k. nyckelkvalifikationer.¹ En bedömning görs även av hur undervisningens genomförande bidrar till yrkeskunnande.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av specifika yrkeskunskaper?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna delvis ger eleverna möjligheter att utveckla specifika yrkeskunskaper.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att arbetsuppgifterna är utformade så att eleverna ges möjligheter att utveckla förmåga att sköta och hantera djur, utrustning och anläggningar men att undervisningen kan utvecklas vad gäller elevernas möjligheter till praktisk träning. Detta eftersom praktiska arbetsuppgifter är helt förlagda till samarbete med gårdar eller det arbetsplatsförlagda lärandet (APL), med svag koppling till den skolförlagda undervisningen i ämnet. Detta är även en del av utvecklingsområdet kring teori och praktik som presenteras längre ner i beslutet. Arbetsuppgifterna i den skolförlagda undervisningen är uteslutande teoretiska. Granskningen visar att lagar och bestämmelser som rör djurhållning är en integrerad del av denna undervisning men arbetsuppgifterna stödjer till viss del, men inte på ett systematiskt sätt elevernas utveckling av yrkesspråk.

Arbetsuppgifterna ger eleverna möjligheter att utveckla förmåga att sköta och hantera djur och anläggningar

Granskningen visar att eleverna på Norrtälje Teknik- och Naturbruksgymnasium ges möjligheter att sköta och hantera djur och anläggningar inom kurserna i ämnet djur. Av rektor-, lärar- och elevintervjuer framgår att skolan har organiserat så att de praktiska momenten i djurkurserna är förlagda utifrån samarbeten med närliggande gårdar i årskurs 1. Djuren i naturbruket och djurhållning är de kurser i djurämnet som är gemensamma för alla inriktningar på skolan,² och av lärarintervjun framgår att samtliga elever läser dessa kurser i årskurs 1 för att få en bredd i utbildningen inför val av inriktning till nästkommande årskurser.

På de gårdar som skolan har samarbete med ges eleverna i årskurs 1 möjlighet att sköta och hantera olika djur och anläggningar på tre olika anläggningar. Av rektorsintervjun och inkomna uppgifter framgår att lärare anställda av skolan är ansvariga för arbetet på gårdarna, men att det är läraren på skolan som ansvarar för undervisningen. Rektor- och lärarintervjun visar att den ordinarie läraren och lärarna på gårdarna planerar gemensamt vad eleverna får möjlighet att göra på gårdarna. Det framgår även av intervjun att eleverna sköter djur på två av gårdarna som gemensamt har hästar, får, kaniner, getter och höns, medan eleverna framför allt får träna på skötsel av anläggning på den tredje gården. Eleverna är på gårdarna en dag i veckan under cirka tio veckor på vardera gård,

¹ Skolverket (2011). *Bedömning i yrkesämnena - dilemman och möjligheter*. Stockholm: Fritzes.

² Enligt uppgifter från skolan är kursen djurhållning inte obligatorisk på inriktningen lantbruk som några elever går, men är ett skolval och ingår därför i utbildningen.

och det framgår av rektorsintervjun att det i kurserna även ingår att göra flera studiebesök, till exempel till en anläggning för att pröva på att sköta och hantera terrariedjur. Av lärar- och elevintervjuer framgår exempel på att eleverna får arbeta etiskt och säkert när de sköter och hanterar djur. Av lärarintervjun framgår även att lagar och bestämmelser såsom djurskyddslagen ingår i arbetsuppgifterna, liksom frågor om hygien och smittskydd samt till viss del internationell lagstiftning.

Av granskningen framgår vidare att eleverna som går inriktning djur, och således läser fler kurser inom ämnet djur, såsom sällskapsdjur 1 & 2 och djur i zoohandel, har mindre praktiska möjligheter att sköta och hantera djur inom ramen för dessa kurser. Det framgår av lärarintervjun att det är svårare att göra undervisningen verklighetsnära i kurserna eftersom det inte finns några djur med tillhörande anläggningar, redskap eller verktyg på skolan och läraren uppger att det vore önskvärt med smådjur på skolan. Läraren säger att vissa delar av kursinnehållet i kursen sällskapsdjur gör eleverna helt inom ramen för APL där eleverna har en handledare. Det framkommer av lärarintervjun att det finns begränsat med zoobutiker som har djur i kommunen, vilket begränsar elevernas praktiska möjligheter att sköta och hantera djur i ämnet. Läraren tar också upp att det vore önskvärt med smådjur på skolan. Enligt rektorn gör eleverna sin APL på olika företag, däribland zoobutiker, katthem och hunddagis. Rektorn uppger att han för samtal om att vidareutveckla ett samarbete som skolan har med en 4H-gård, för att ge eleverna möjlighet att arbeta med smådjur och då till exempel kunna erbjuda fler APL-platser till elever som läser kursen djur i zoohandel.

Eleverna använder redskap och verktyg

Elever uppger i intervjun att de får hantera olika redskap och verktyg för skötsel av både djur och anläggningar när de arbetar på de olika gårdarna. Eleverna ger exempel på att de får lära sig att köra traktor, använda redskap som krattor och borstar. Av rektorsintervjun framgår att det inte finns någon specifik utrustning som används i undervisningen i ämnet djur på skolan, men att eleverna får använda relevant utrustning i samband med att de arbetar praktiskt på gårdarna.

Arbetsuppgifterna ger inte i någon större utsträckning möjligheter för eleverna att utveckla ett yrkesspråk

Granskningen visar att det i den teoretiska undervisningen ingår att lära sig ord och begrepp, men att arbetsuppgifterna inte utformas för att ge eleverna reella möjligheter att utveckla yrkesspråk. Av lärarintervjun framkommer att arbetsuppgifter kan innehålla frågeställningar där eleverna ska förklara och beskriva ord och begrepp. Samtidigt uttrycker läraren vid flera tillfällen att elever är tystlåtna och att hen upplever det som ett problem eftersom det försvårar arbete med språket. Eleverna uppger att de uppfattar arbetsmaterialet i de teoretiska uppgifterna som för komplicerat med många svåra ord. I kommentarer till programmets examensmål står att en del i att utveckla såväl yrkesskicklighet som yrkesspråk är att skriftligt dokumentera och muntligt redovisa hela arbetsprocesser.³ Det framkommer dock få exempel från lärar- och elevintervjuerna att eleverna får möjligheter att göra detta utifrån mer praktiska arbetsuppgifter i ämnet djur.

³ Skolverket (2011). Gymnasieskola 2011. Stockholm: Fritzes. s. 97.

Hur väl bidrar arbetsuppgifterna till utveckling av generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att arbetsuppgifterna i låg utsträckning utformas så att eleverna får möjligheter att utveckla generella kunskaper och färdigheter av betydelse för yrkeskunnande.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är det förekommer exempel på att eleverna ges möjligheter att träna på vissa generella kunskaper, såsom att lösa problem, när eleverna arbetar på gårdar eller under APL. Eftersom arbetsuppgifterna på gårdarna och APL inte utformas av den ansvariga läraren är elevernas möjligheter att utveckla dessa kunskaper olika beroende på plats och ansvarig personal. Av granskningen framgår att arbetsuppgifterna i den skolförlagda undervisningen inte är utformade så att eleverna ges möjlighet att utveckla vissa generella kunskaper och förmågor, till exempel självständighet samt kommunikations- och samarbetsförmåga.

De arbetsuppgifter eleverna arbetar med på skolan ger små möjligheter att utveckla självständighet

I lärarintervjun uttrycker läraren som ansvarar för kurserna i ämnet djur, och som undervisar de teoretiska delarna, att det är svårt att se självständighet i klassrummet. Läraren berättar att hen peppar eleverna samtidigt som "några är jättesvaga". Det framgår av intervjun att läraren har förväntningar på att eleverna får möjlighet att utveckla självständighet och initiativförmåga i det arbetsplatsförlagda lärandet och på gårdarna. Elever uttrycker i intervjun att de upplever att de får möjlighet att ta egna initiativ under praktiska moment på gårdarna eller APL. Det framgår dock inga exempel på att läraren utformar arbetsuppgifter där eleverna ges möjlighet till detta, och arbetsuppgifterna utformas inte heller för att utveckla självständighet och initiativförmåga i den skolförlagda undervisningen.

Eleverna får till viss del möjligheter att utveckla förmåga att planera och organisera samt lösa problem

Av lärarintervjun framgår att eleverna förväntas få möjligheter att planera och organisera i det praktiska arbetet på gårdarna. I den skolförlagda undervisningen undervisar läraren hur journalföring går till vid arbete med djur. Utöver detta framgår få exempel på hur läraren utformar arbetsuppgifter där eleverna ges möjlighet att utveckla dessa förmågor. I elevintervjun uppger elever att arbetsuppgifter i den teoretiska undervisningen kan innehålla problemlösning, samtidigt framkommer det inga konkreta exempel på sådana uppgifter under intervjun med varken läraren eller eleverna. Elever uppger vidare att det framförallt är på gårdarna som de får träna på problemlösning och att det blir "mer som i verkligheten" där, med problem som måste lösas.

Arbetsuppgifterna i den skolförlagda undervisningen utformas inte så att eleverna utvecklar kommunikations- och samarbetsförmåga

Av lärarintervjun framgår att läraren upplever att det är svårt att arbeta med den muntliga kommunikationen eftersom eleverna är tystlåtna och att det är svårt att få eleverna att prata inför varandra. Det framgår också att läraren uppfattar att det är lättare att utforma uppgifter som tränar elevernas samarbetsförmåga i andra ämnen än djur. Läraren betonar att det arbetsplatsförlagda lärandet ute på gårdarna är viktigt för utveckling av elevernas yrkeskunnande samt att eleverna där får möjligheter att öva på samarbetsförmåga. I elevintervjun framkommer inget exempel på att eleverna i den

skolförlagda undervisningen får uppgifter som innebär att de övar dessa förmågor men de beskriver att de ute på gårdarna får tillfälle att träna såväl kommunikations- som samarbetsförmåga.

Hur väl bidrar undervisningens genomförande till utvecklingen av yrkeskunnande?

Skolinspektionen bedömer att undervisningens genomförande i låg utsträckning bidrar till elevernas yrkeskunnande.

Skolinspektionens sammanfattande motivering till bedömningen är att den skolförlagda undervisningen i låg utsträckning utformas så att det finns en variation i arbetsuppgifter, arbetssätt och metoder. Kopplingen mellan den teoretiska och praktiska undervisningen kan utvecklas, framför allt vad gäller att låta eleverna reflektera teoretiskt i klassrummet över sina praktiska erfarenheter. Vidare utformas undervisningen så att det finns vissa möjligheter till stöd, men undervisningen kan utvecklas för att i högre utsträckning stimulera och utmana elever. Elevernas möjligheter till delaktighet genom stöd och utrymme för reflektion samt möjligheter att utvärdera undervisningen är begränsade.

Undervisningen är i låg utsträckning utformad utifrån en variation mellan olika arbetssätt och metoder

Det framgår av både elev- och lärarintervjuer att ett vanligt lektionsupplägg bygger på en lärarledd genomgång och att eleverna sedan arbetar med uppgifter utifrån en lärobok eller utifrån material som läraren själv utformat. Läraren beskriver att eleverna föredrar föreläsningar och utformar undervisningen utifrån detta. Av elevintervjun framgår att undervisningen i liten utsträckning varierar vad gäller olika arbetsuppgifter och arbetssätt. Eleverna berättar att det är långa genomgångar och att de ofta arbetar enskilt med uppgifter. I både elev- och rektorsintervjuer lyfts variationen av undervisningen som något som kan behöva utvecklas.

Teori och praktik länkas inte samman

Granskningen visar att eleverna ges begränsade möjligheter att fördjupa sitt kunnande genom att praktik och teori länkas samman. Av lärar- och elevintervjun framgår att undervisningen innefattar teoretiska och praktiska arbetsuppgifter som inte knyts ihop. Eleverna får den praktiska undervisningen framför allt på gårdarna som skolan samarbetar med samt under APL. De får den teoretiska i den skolförlagda undervisningen. Enligt rektorn fungerar det att förena teori med praktiken på gårdarna som har djur, och förklarar att läraren ger gårdarna underlag på vad eleverna ska öva på. Samtidigt uttrycker läraren svårigheter med att koppla den teoretiskt inriktade undervisningen till den praktiska på gårdarna. Som skäl uppger läraren dels att eleverna är uppdelade på tre olika gårdar med olika fokus och dels att arbetet på gårdarna följer årstiderna snarare än lärarens planering. Läraren uppger sig inte besöka gårdarna eller APL-platserna, utan frågar ibland eleverna om vad de arbetar med på gårdarna. I elevintervjun bekräftas att praktik och teori inte länkas samman i undervisningen. Det framgår av intervjun att eleverna inte upplever att det de lär sig på gårdarna fångas upp i den skolförlagda undervisningen. "Det vi lär på praktiken lär vi där, inget som kommuniceras emellan". Elever känner inte heller igen att undervisande läraren på skolan frågar dem vad de lär sig i det praktiska arbetet.

I undervisningen ges eleverna visst stöd men begränsat med utmaningar och stimulans

Granskningen visar att det finns möjlighet till visst stöd i undervisningen på skolan, men att eleverna inte ges möjligheter till stimulans och utmaning i ämnet djur. Det framgår av rektor- och lärarintervjuerna att det finns rutiner på skolan för att ge generellt stöd, till exempel genom en resurstimme per vecka eller tillgång till inlästa böcker. Även eleverna bekräftar i intervjun att de har möjlighet att gå på den avsatta extratimmen då undervisande lärare finns tillgänglig men ger exempel på att skulle behöva mer fördjupning och stimulans. Till exempel uppger eleverna att de är intresserade av själva ämnet men att teoridelen är svår. På frågan hur läraren skapar förståelse hos eleverna ger läraren några exempel på hur hen försöker fånga elevernas uppmärksamhet, såsom att ge eleverna exempel från sina erfarenheter, men hänvisar även till att det finns utmaningar i att få eleverna att prata.

Angående de elever som behöver utmaningar berättar läraren i intervjun att hen tar fram särskilda uppgifter för de elever som vill fördjupa sig och att eleverna har möjlighet att välja vilken nivå de vill arbeta på. Samtidigt framgår det inte av granskningen att mer utmanande uppgifter är en självklar del av undervisningen. Framför allt ges exempel på vilka kunskaper läraren förväntar sig att eleverna uppvisar på högre nivå, men inte hur eleverna stöttas att nå dit. Rektorn ger i intervjun exempel på att eleverna kan få utmaningar genom externa aktiviteter utanför skolan, men ger inga exempel på hur de organiserar för utmaningar i undervisningen inom ramen för ämnet djur.

Undervisningen är i låg utsträckning utformad för delaktighet

Granskningen visar att undervisningen i låg utsträckning utformas för att ge eleverna stöd och utrymme till reflektion. Av lärarintervjun framgår att läraren kan ta in erfarenheter och kunskaper elever utvecklat i praktiska moment på gårdarna genom att försöka ställa frågor till eleverna men läraren beskriver samtidigt eleverna som väldigt tystlåtna. Läraren uttrycker vid flera tillfällen en upplevd svårighet kopplad till att eleverna inte pratar så mycket, till exempel svårigheter att arbeta med reflektion och återkoppling på undervisningen. I elevintervjun bekräftas att de har små möjligheter att reflektera i undervisningen, till exempel kring det egna lärandet i det praktiska arbetet. I intervjun uppger elever att undervisningen skulle förbättras om de fick tillfällen att diskutera mer med varandra.

Vidare framgår att eleverna har vissa möjligheter till att utvärdera och ge återkoppling på undervisningen, men att detta kan utvecklas. Som exempel framgår av lärarintervjun att läraren i början av terminen kan fråga eleverna efter avslutad lektion vad de tyckte om lektionen. Vidare tar läraren upp att hen pratar med eleverna om undervisningen vid mentorssamtalen eftersom eleverna då vågar prata mer, enligt läraren. I rektorsintervjun framkommer att de gör kursutvärderingar och får återkoppling från eleverna på så sätt. Det framgår vidare att en utvärdering ska göras angående det praktiska arbetet på gårdarna, något som lärare och elever annars pratar om vid utvecklingssamtalen. Av elevintervjun framgår att elever tagit upp att de varit missnöjda med de arbetsuppgifter de fick göra på en av gårdarna och att det lett till förbättring. Eleverna upplever däremot inte att läraren efterfrågar deras synpunkter på undervisningen.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete i första hand behöver inledas inom följande områden.

- **Rektorn behöver se till att undervisningen utformas så att teori och praktik länkas samman, så att eleverna därigenom kan få möjlighet att utveckla en högre yrkesspecifik förståelse.**

Granskningen visar att den skolförlagda undervisningen i kurserna i ämnet djur är teoretiskt inriktad och att eleverna får de praktiska moment och arbetsuppgifter som ingår i ämnet ute på gårdar som skolan har samarbete med eller på andra APL-platser. Trots att rektorn uppger att det fungerar väl att förena teori och praktik särskilt på två av gårdarna, uttrycker läraren en svårighet kring att koppla ihop den skolförlagda undervisningen med de praktiska moment eleverna förväntas öva ute på APL. Aspekter som försvårar kopplingen mellan teori och praktik är enligt läraren att arbetet på gårdarna följer årstiderna snarare än lärarens planering och att eleverna befinner sig på olika gårdar. Eleverna upplever skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet som separata delar.

Genom att hålla teori och praktik åtskilda finns risk att eleverna hindras i att utveckla såväl praktiska färdigheter och förmågor, som djupare förståelse. För att eleverna ska få möjligheter till ett fördjupat lärande där teori och praktik länkas samman behöver även stöd och utrymme för reflektion ges. Uppgifter kan till exempel utformas så att de bidrar till att eleverna får reflektera både enskilt och i grupp, utifrån praktiska erfarenheter i mer teoretiska arbetsuppgifter likväl som utifrån teorin i det praktiska. Systematiska reflektioner kan även användas så att lärare kan få syn på hur undervisningen kan anpassas så att alla elever kan stimuleras samt ges det stöd och de utmaningar de behöver. Att låta eleverna regelbundet formulera vad de lärt sig och vilka frågor de har kan till exempel vara ett sätt.⁴

Granskningen visar även att det finns en otydlighet på skolan kring vad samarbetet med gårdarna som eleverna är på i årskurs 1 syftar till. Av inkomna uppgifter från rektorn framgår att samarbetet är en del av undervisningen i kurser i ämnet djur, med anställda lärare på plats. Enligt uppgifterna är de praktiska momenten i djurkurserna förlagda till detta samarbete, och eleverna gör sedan APL på olika arbetsplatser i årskurs 2 och 3. Trots detta refererar såväl lärare som elever till samarbetet med gårdarna som "praktik" och "APL" i respektive intervjuer. Enligt Skolverket kan inte lärare vara handledare för elever, utan den handledare som utses ska ha nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget. En lärare kan inte vara handledare och arbetskamraterna kan inte till övervägande del utgöras av andra elever.⁵ Detta innebär att när lärare undervisar i praktiska moment av en kurs kan detta inte räknas som APL, utan som undervisning. Eftersom det finns en otydlighet på skolan i vad som är APL respektive undervisning, rekommenderar Skolinspektionen att rektorn skapar förutsättningar för diskussion kring vad den

⁴ Skolverket (2016) Språk- läs- och skrivutveckling (Läslýftet) - gymnasieskola, Modul: Språk i yrkesämnen, Språk- och kunskapsutvecklande bedömning av yrkeskunnande, s. 10. Hämtad 2019-04-23, från https://larportalen.skolverket.se/#/modul/5-las-skriv/Gymnasieskola/025_sprak-i-yrkesamnen/del_06/

⁵ Skolverket (2018) Planera, genomföra och följ upp arbetsplatsförlagt lärande. Hämtad 2019-08-14, från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/informationmaterial/2018/planera-genomfor-och-folj-upp-arbetsplatsforlagt-larande?id=3978>

skolförlagda undervisningen, samarbetet med gårdarna och APL-platserna syftar till och hur de på bästa sätt kan komplettera varandra för elevernas lärande i ämnet djur och för deras utveckling av yrkeskunnande. Detta skulle till exempel kunna göras genom att diskutera roller och ansvar över de olika delarna av undervisningen i ämnet djur, så att det på så vis blir en större helhet i elevernas utbildning.

- **Arbetsuppgifterna behöver utformas så att eleverna i större utsträckning ges möjlighet att utveckla yrkesspråk, samt kommunikations- och samarbetsförmåga**

Granskningen visar att arbetsuppgifterna kan utvecklas så att de i högre utsträckning stödjer elevernas utveckling av yrkesspråk likväl som kommunikations- och samarbetsförmåga. I lärarintervjun beskrivs att läraren är noga med att eleverna lär sig yrkesspråk, till exempel genom arbetsuppgifter som innehåller frågeställningar där elever ska använda vissa ord och förklara begrepp. Samtidigt framgår av intervjun att läraren upplever svårigheter i arbetet med den muntliga kommunikationen i klassrummet eftersom eleverna är tystlåtna enligt läraren. Av lärarintervjun framgår att arbetsuppgifter där elever får träna på att arbeta tillsammans främst förekommer i den praktiska undervisningen utanför skolan, men det framkommer inga exempel på att eleverna får arbetsuppgifter i den skolförlagda undervisningen som mer systematiskt stödjer kommunikations- och samarbetsförmåga.

I examensmålen för naturbruksprogrammet framgår att de olika yrkesområdena inom naturbruket ställer krav på såväl kommunikation som samverkan med andra i olika sammanhang. Utbildningen ska därför bidra till att eleverna utvecklar kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att utforma arbetsuppgifter som även innehåller muntliga inslag, och där eleverna återkommande får möjlighet att artikulera och formulera sina tankar, kan eleverna få utökade möjligheter att utveckla ett yrkesspråk. Arbetsuppgifter kan med fördel också utformas så att eleverna får tillfällen att berätta, ställa frågor och reflektera tillsammans med både andra elever och med läraren. Ett sådant arbetssätt kan öka elevernas delaktighet och möjliggör då också i högre utsträckning för eleverna att interagera med varandra. Detta skulle kunna gynna såväl utveckling av yrkesspråk som kommunikations- och samarbetsförmåga.

- **Undervisningen behöver utformas så att alla elever utmanas för att nå så långt som möjligt och att stöd finns tillgängligt för alla elever som har ett sådant behov.**

Granskningen visar att det finns möjlighet till visst stöd i undervisningen på skolan, men att eleverna ges begränsade möjligheter till stimulans och utmaning i ämnet djur. Skolan har organiserat för en resurstimme i veckan för de elever som behöver det, men trots detta framkommer av lärarintervjun att det finns svårigheter i att skapa förståelse hos eleverna. För de elever som behöver vidare utmaning ger läraren framför allt exempel på vilka kunskaper läraren förväntar sig att eleverna uppvisar på högre nivå, men inte vilka strategier läraren har för att stötta eleverna att nå dit. Eleverna har enligt rektorn möjligheter till utmaningar i aktiviteter utanför skolan, men ger inga exempel på hur de arbetar med utmaningar i undervisningen på skolan i ämnet djur.

Enligt skollagen ska alla elever ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som

möjligt enligt utbildningens mål.⁶ Rektorn har som ansvar att lärarna anpassar undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer efter elevernas skiftande behov och förutsättningar.⁷ Rektorn och huvudmannen behöver på så vis säkerställa att lärarna har de förutsättningar som behövs för att kunna anpassa undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 20 april 2020 redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redogörelsen skickas via e-post, till kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se, eller per post till, Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm, Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 400– 2018:7901) i de handlingar som sänds in.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Charlotte Rudebeck, Ulrika Sutorius och Lars Thornberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

X Gabriel Brandström

Beslutsfattare

Signerat av: Gabriel Brandström

X Olivia Öberg

Föredragande

Signerat av: Olivia Öberg

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/sv/Tillsyn--granskning/Kvalitetsgranskning/Skolinspektionen-granskar-kvaliteten/undervisning-i-yrkesamnena-ellara-och-djur/>

⁶ Skollagen (2010:800) 3 kap. 2§.

⁷ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter om verksamheten

Norrtelje Teknik- och Naturbruksgymnasium är en fristående gymnasieskola med Norrtelje Teknikgymnasium AB som huvudman. På naturbruksprogrammet erbjuds två inriktningar, djur och lantbruk. På skolenheten går 170 elever totalt, varav cirka 35 på naturbruksprogrammet inklusive elever som läser programinriktat individuellt val. I årskurs 1 är eleverna på APL en dag i veckan på tre olika APL-platser inom ramen för kurserna djurhållning och djuren i naturbruket. Totalt är de cirka 25 veckor på APL i årskurs 1. I årskurs 2 och 3 ges kurserna sällskapsdjur 1 och 2 och djur i zoohandel samt djur – specialisering. När det gäller kurserna i sällskapsdjur är cirka 25 procent är APL-förlagt och för kursen djur i zoohandel är motsvarande siffra 75 procent.

Bilaga 2: Författningsstöd för tematisk kvalitetsgranskning av Undervisning i yrkesämnena ellära och djur

Ett antal bestämmelser i skollagens kapitel 3 får ny lydelse fr.o.m. 2019-07-01 och det framgår av kursivering efter paragrafen vilka bestämmelser detta gäller.

Skollag (2010:800)

3 kapitlet

Information om barnets och elevens utveckling

3 § Alla barn och elever ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Elever som till följd av en funktionsnedsättning har svårt att uppfylla de olika kunskapskrav eller kravnivåer som finns ska ges stöd som syftar till att så långt som möjligt motverka funktionsnedsättningens konsekvenser. Elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 2 §. Lydelsen är i stort densamma men i första meningen förtydligas att "Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans..."

Stöd i form av extra anpassningar

5 a § Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller de kravnivåer som gäller, och inte annat följer av 8 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Ovanstående upphör att gälla 2019-07-01 då paragrafen får ny beteckning, 3 kap. 5 §. Lydelsen blir i stort sett densamma med ett tillägg i första meningen; "Om det inom

ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd...". Paragrafen får även ett nytt fjärde stycke med lydelsen; "Detta gäller elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet."

15 kapitlet

Utbildningens syfte

3 § Utbildningen i gymnasieskolan ska utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.

Gymnasieförordning (2010:2039)

1 kapitlet

Lokala programråd

8 § För yrkesprogrammen i gymnasieskolan ska det finnas ett eller flera lokala programråd för samverkan mellan skola och arbetsliv.

Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy 11)

Lgy 11, 1 Skolans värdegrund och uppgifter

En likvärdig utbildning

I detta avsnitt står bland annat att:

"Skolan ska aktivt och medvetet främja kvinnors och mäns lika rätt och möjligheter. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina intressen utan fördomar om vad som är kvinnligt och manligt."

Gymnasieskolans uppdrag

I detta avsnitt står bland annat att:

"Genom studierna ska eleverna stärka grunden för det livslånga lärandet. Förändringar i arbetslivet, digitaliseringen och den tekniska utvecklingen, internationaliseringen samt miljöfrågornas komplexitet ställer nya krav på människors kunskaper och sätt att arbeta. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva och omsätta idéer i

handling och att lösa problem. Alla elever ska få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta både självständigt och tillsammans med andra. Skolan ska bidra till att alla elever utvecklar kunskaper och förhållningssätt som främjar *entreprenörskap, företagande och innovationstänkande* vilka ökar elevernas möjligheter till framtida sysselsättning, genom företagande eller anställning.”

Kunskaper och lärande

I detta avsnitt står bland annat att:

”Elevernas kunskapsutveckling är beroende av om de får möjlighet att se samband. Skolan ska ge eleverna möjligheter att få överblick och sammanhang. Eleverna ska få möjlighet att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper.”

Varje skolas utveckling

I detta avsnitt står bland annat att:

”(...) Skolan ska eftersträva ett bra samarbete med arbetslivet, vilket är viktigt för all utbildning inom gymnasieskolan men av avgörande betydelse för yrkesutbildningens kvalitet.”

”(...)Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot de nationella målen. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas och att resultaten följs upp och utvärderas samt att olika metoder prövas, utvecklas och utvärderas.”

Lgy 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Kunskaper

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att;*

”Det är skolans ansvar att varje elev

- på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet,”

”Det är även skolans ansvar att varje elev som har slutfört ett nationellt program (...)

- tillägnar sig goda kunskaper i de kurser som ingår i elevens studieväg och kan använda dessa kunskaper för vidare studier och i samhällsliv, arbetsliv och vardagsliv,
- kan använda sina kunskaper som redskap för att
 - formulera, analysera och pröva antaganden och lösa problem,
 - reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära,
 - kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden, och
 - lösa praktiska problem och arbetsuppgifter,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- har kunskaper om samhälls- och arbetsliv"

Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:

"Alla som arbetar i skolan ska

- ge stöd och stimulans till alla elever så att de utvecklas så långt som möjligt,
- uppmärksamma och stödja elever som är i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd,"

"Läraren ska

- i undervisningen skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande,
- se till att undervisningen till innehåll och uppläggning präglas av ett jämställdhetsperspektiv,
- stimulera, handleda och stödja eleven och ge extra anpassningar eller särskilt stöd till elever i svårigheter,
- samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen
- i undervisningen utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång,
- i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och annan forskning, och
- organisera och genomföra arbetet så att eleven
 - utvecklas efter sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga

- får stöd i sin språk- och kommunikationsutveckling,
- får möjligheter att arbeta ämnesövergripande.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande

*Under rubriken **Riktlinjer** anges bland annat att:*

”Läraren ska

- tillsammans med eleverna planera och utvärdera undervisningen.

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.4 Utbildningsval – arbete och samhällsliv

*Under rubriken **Mål** anges bland annat att:*

”Skolans mål är att varje elev

- är medveten om att alla yrkesområden förändras i takt med teknisk utveckling, förändringar i samhälls- och yrkesliv samt ökad internationell samverkan och därmed förstår behovet av personlig utveckling i yrket.”

Lgy 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.6 Rektorns ansvar

I detta avsnitt formuleras att rektorn inom givna ramar har ett särskilt ansvar bland annat för att:

- samverkan mellan lärare i olika kurser kommer till stånd så att eleverna får ett sammanhang i sina studier,
- skolans arbete med kunskapsområden, där flera ämnen ska bidra och samordnas så att de utgör en helhet för eleven,

Ämnet Djur

Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program,

1 § För gymnasieskolans nationella program ska de examensmål gälla som framgår av bilagan till denna förordning. Dessa mål gäller utöver de

gemensamma kunskapsmål för gymnasieskolans nationella program som anges i förordningen (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan.

I bilagan till ovan nämnda förordning återfinns bl.a. examensmål för
Naturbruksprogrammet (NB).

I examensmålen för programmet anges bland annat att:

”För att utveckla naturbrukets olika verksamheter krävs innovativt tänkande, entreprenörskap och företagsamhet. Utbildningen ska därför ge eleverna möjlighet att utveckla dessa förmågor.”

”Stora delar av yrkesområdet regleras i lagar och andra författningar. Utbildningen ska därför ge eleverna kunskaper om dessa bestämmelser.”

”Med utgångspunkt i praktiskt arbete inom naturbruk ska utbildningen utveckla elevernas förmåga att ta initiativ och lösa problem på ett ansvarsfullt sätt. Eleverna ska kunna planera och genomföra arbetsuppgifter samt bedöma arbetsresultat utifrån kvalitet, effektivitet och miljötänkande. Utbildningen ska också bidra till att utveckla elevernas förmåga att använda digital teknik som förekommer inom för utbildningen relevanta yrkesområden. Under utbildningen ska eleverna utveckla praktiska färdigheter som kopplas till förståelse och reflektion. Utbildningen ska ge eleverna möjlighet att ta ställning i etiska frågor och kunna omsätta sina ställningstaganden i praktisk handling.”

”Naturbrukets olika yrkesområden ställer krav på kommunikation och samverkan med andra i olika sammanhang. Därför ska utbildningen bidra till elevernas kommunikations- och samarbetsförmåga. Genom att arbeta med språket i alla ämnen utvecklar eleverna sin förmåga att argumentera och uttrycka ståndpunkter samt att söka, sörja och bearbeta information.”